

Naturvärdesinventering av Käringberget i Leksands kommun



Bengt Oldhammer - Mylia Natur

2017

Innehåll

Sammanfattning	3
Uppdrag och bakgrund	3
Inventeringsmetodik	3
Allmän beskrivning	5
Sandtallskog.....	13
Övrig tallskog.....	13
Lövskog och fuktigare mark.....	13
Äng och betesmark.....	18
Infrastrukturmark	18
Naturvärdesobjekt.....	18
Område 1	18
Område 2.....	23
Områdets värden för rekreation	23
Källor.....	23

Omslagsbild: En vacker och livligt frekventerad stig i västra delen av inventeringsområdet Käringberget. Lite grövre tallar som på bilden är inte vanliga men finns här och var, och inte minst längs denna stig i väster där det för övrigt också är sandtallskog. Foto: Bengt Oldhammer

Sammanfattning

Den del av Karingberget som inventerats är på det stora hela ett homogent område med skogsbrukad tallskog i åldrarna 10-50 år utan några naturvärden av dignitet. En del grövre, och förhållandevis äldre, tallar finns på en del platser och alla dessa med omgivande miljö kan med fördel sparas. En svacka längs en bäck med gransumpskog och lövträd i sydöstra delen är det mest avvikande i området och den delen bör sparas så långt det är möjligt. Här växer kommunens enda kända förekomst av strandlummer (NT).

Ur rekreationssynpunkt utnyttjas i huvudsak de välskötta och markerade stigar/leder som finns. Stigen i västra delen mot vägen är livligast frekventerad. I denna del av området finns också sandtallskog, en ofta värdefull tallskogsmiljö för olika ovanliga svampar, inte minst korktaggsvampar och fjälltaggsvampar.

Uppdrag och bakgrund

På uppdrag av Näringslivsenheten på Leksands kommun, genom Jennie Åkerström, utfördes 2017 en naturvärdesinventering och översiktlig naturbeskrivning av kommunalägd mark på Karingberget öster om Orsandsbaden (figur 1). I uppdraget ingick främst att identifiera skyddsvärda områden samt rekreationsvärden för boende i områdets närhet. Karingberget är tänkt att bebyggas med bostäder och en väglänk, enligt ett planprogram upprättat 2007 för Karingberget, Sommarland och Orsandsbaden.

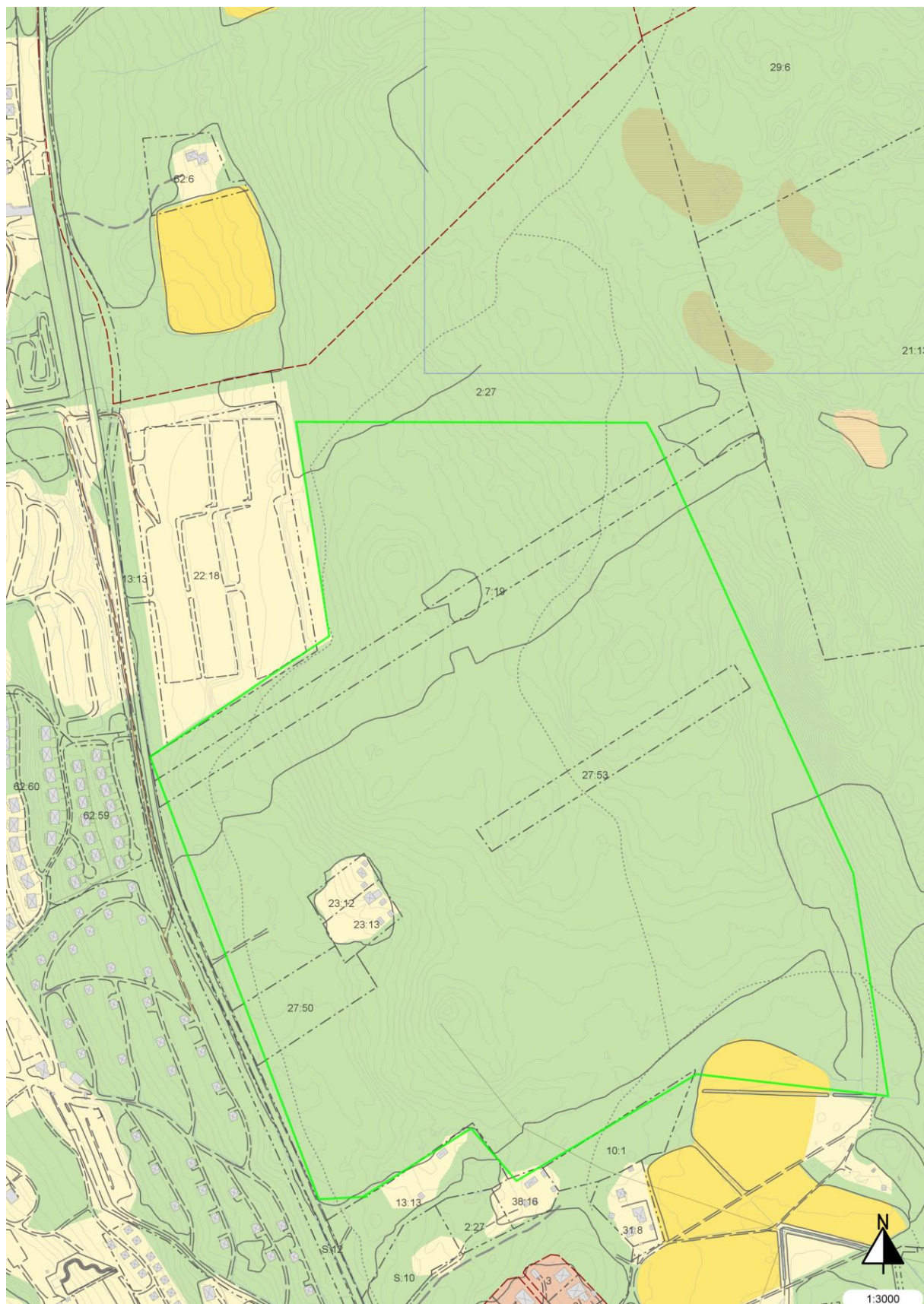
Inventeringsmetodik

Inventeringsområdet genomkorsades till fots där målsättningen var att dels göra en allmän översiktlig naturbeskrivning, dels hitta skyddsvärda miljöer. De skyddsvärda miljöerna, naturvärdesobjekten, naturvärdesklassades enligt svensk inventeringsstandard, SS 19900: 2014 och 199001: 2014, där naturvärdesklassningen främst görs utifrån rödlistade arter och signalarter, men också utifrån biotopkvaliteter, exempelvis naturlighet, strukturer och processer, störningsregimer samt kontinuitet.

Naturvärdesobjekt i klass 1 har **högsta** naturvärdet och skyddsvärdet. Det innebär högt biotopvärde och högt artvärde med rödlistade arter. Klass 2 har **högt** naturvärde. Det kan för skog jämföras med Skogsstyrelsens begrepp nyckelbiotop. Klass 3 har **påtagligt** naturvärde. För skog motsvarar det Skogsstyrelsens begrepp naturvärde. Klass 4 har **visst** naturvärde (SS 19000: 2014) och utgör den lägsta klassningen.

Rödlistade arter (NT= nära hotad, VU= sårbar, EN= starkt hotad) och signalarter, men även typiska, mindre vanliga och sällsynta arter nämns i områdesbeskrivningarna.

Artsök gjordes i Artportalen över området och närområdet. Naturvärdesobjekten avgränsades på en papperskarta i fält. Beskrivning av naturvärdesobjekten inklusive foton redovisas i denna rapport. Alla koordinater enligt SWEREF 99. Fynd av arter har rapporterats i Artportalen.



Figur 1. Inventeringsområdet markerat med grön linje. Privata skiften ingår ej.

Allmän beskrivning

Käringberget som inventerats är cirka 50 hektar stort och avgränsningen framgår av kartan (figur 1). Området domineras nästan helt av skogsmark och i huvudsak av tallskog. Merparten av tallskogen är skogsbrukad och trädåldrarna som dominerar ligger grovt räknat omkring 50 år. Det finns också ren ungskog samt en del enstaka relativt sett äldre och grövre tallar här och var, särskilt i västra delen. Det är mycket ont om stående och liggande döda träd, även om det finns några enstaka sådana här och var. Tallskog av blåbärsristyp med husmossa i botten-skiktet dominerar stort. Där blåbärsriset inte helt tar över växer exempelvis linnea, skogstjärna och ibland ekorrbär. På några ställen finns inslag av taigaörnbräken. Överlag är kärlväxtfloran mycket enahanda. Det finns några smärre partier tallskog i västra delen av lavristyp där renlavar, islandslav och mossa dominerar, ibland med visst inslag av lingon.

Unga och vanligtvis klena lövträd finns på flera ställen i tallskogen. Lövinslaget är mest påtagligt i södra och sydöstra delen där marken också hyser betydligt mer av örter och gräs. Det är ont om fuktigare partier utom längs några bäckar/diken (som var helt uttorkade sommaren 2017). I sydöstligaste delen finns en svacka med gransskog och gransumpskog med vitmossa. Här finns också rena partier med lövskog mot östra gränsen. Det finns också små partier med skvattramtallskog i inventeringsområdet, men dessa förekommer främst utanför inventeringsgränsens norra del. Mot vägen i väster finns som kontrast blottad sand och sandtallskog. Denna tallskogsmiljö är avvikande och kan vara intressant för marklevande svampar knutna till tall genom mykorrhiza.



Figur 2 . Linnean är ganska vanlig i området.

Följande bilder åskådliggör hur skogsmiljöerna ser ut i inventeringsområdet.



Figur 3 . Typisk tallskog i mitten av inventeringsområdet. Det finns nästan inte alls någon stående eller liggande död ved.



Figur 4. Blåbärsrik tallskog i västra delen där träd har plockhuggits. Likåldrigt.



Figur 5. Renlavar och mossor i bottenskiktet med inslag av lingonris. Bilden från västra delen som är torrare än den östra. Likåldrigt bestånd.



Figur 6. Ungskog av tall finns på flera platser i området.



Figur 7. Det är ont om fuktigare partier i tallskogen men här är ett litet parti där det växer skvattram och skogsfräken, vilka båda indikerar fuktigare mark.



Figur 8. Sand dominerar i väster intill den asfalterade vägen och här finns sandtallskog. I sanden på bilden lever myrlejonslända. Just detta parti utgörs av ett skifte som kommunen ej äger och som därmed inte inventerats närmare.



Figur 9. Tallskog med lövinslag i sydöstra delen där sjungande grönsångare noterades. Lövträden är till större delen mycket klena.



Figur 10 och 11. Ren lövskog finns bara i sydöstra delen och där noterades flera sjungande grönsångare. De här bilderna visar ganska klen lövskog som gränsar till sydöstra gränsen för inventeringsområdet, öster om svackan med granskog. Lövkogen är ung men på sikt kan värdena öka något. Skogsbruksåtgärder har skett i skogen så den är inte opåverkad. På nedre bilden syns hur granen är på väg upp med full kraft.

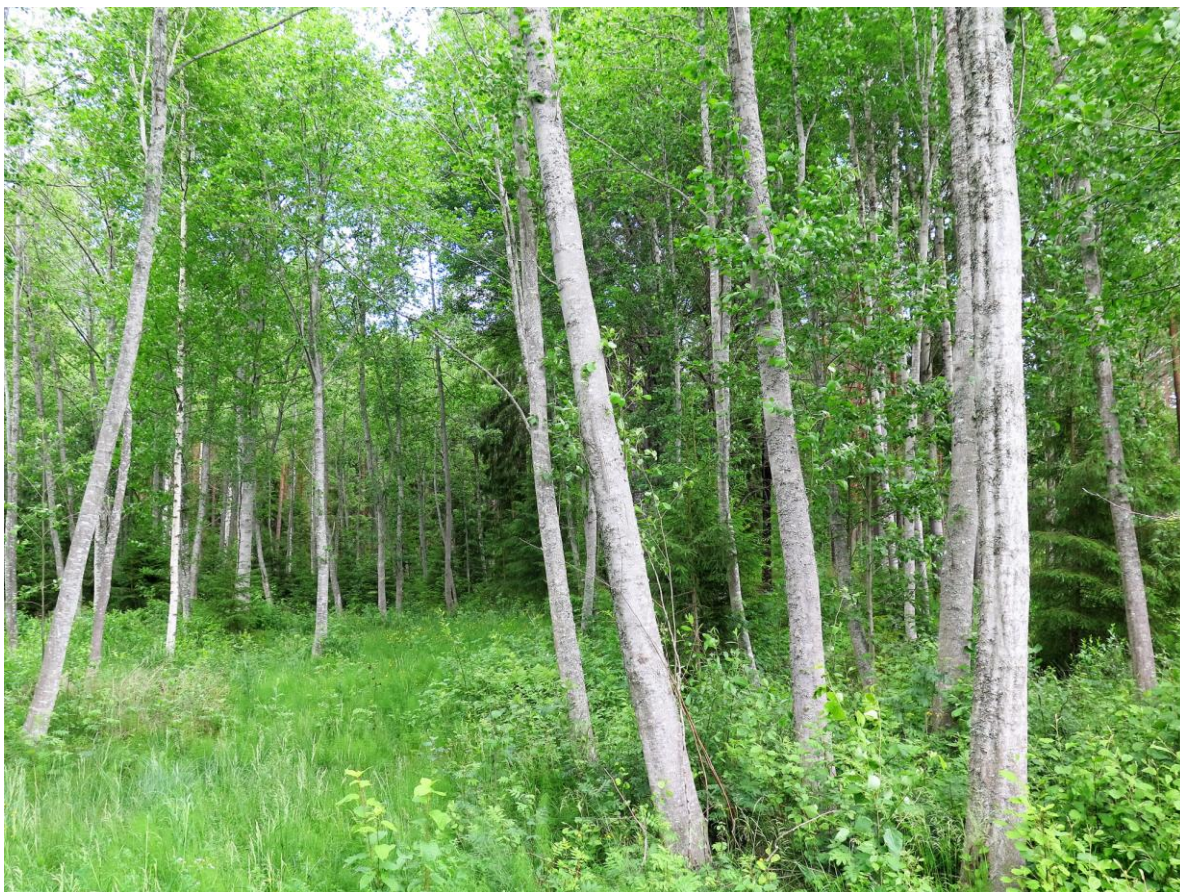




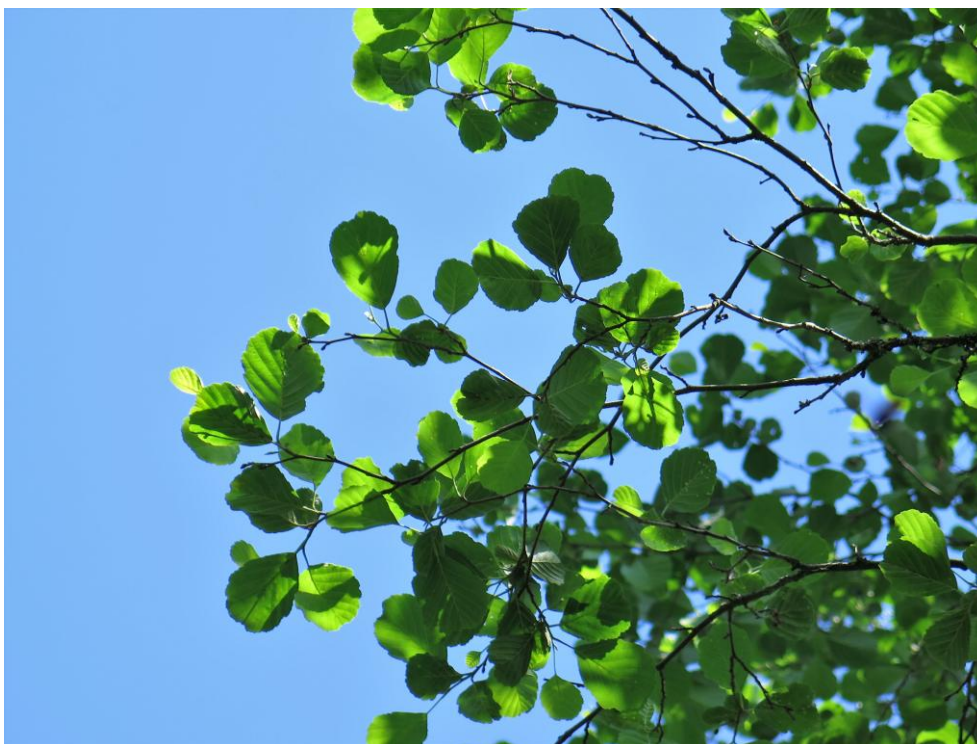
Figur 12. Gransumpskog i svackan i östra delen. Här finns en del döende och döda träd med betydelse för växter och djur.



Figur 13. Yngre asp intill ängen i sydöst. Träden är cirka 20 cm i diameter.



Figur 14. Ett litet parti med karaktären av gråallund i områdets sydöstligaste spets, precis intill avgränsningen.



Figur 15. klibbal växer på några ställen i sydöstra delen längs stigen och intill fuktiga bäckdrag. Den är ganska ovanlig i Leksands kommun.

Sandtallskog

Sandtallskog kan hysa en mycket artrik funga, alltså förekomst av svampar. Det är främst mykorrhizalevande marksvampar som är av intresse i naturvårdssammanhang. För att överleva långsiktigt är de beroende av trädkontinuitet, helst äldre tallar, samt markkontinuitet. Vid hyggesbruk där inga träd sparas dör dessa svampar och många kan inte återkolonisera marken på ett lätt sätt. Flera av arterna är rödlistade. Under september gjordes ett besök i området och det var gott om svampar som exempelvis örssopp, smörsopp och sammetssopp. Inga rödlistade taggsvampar noterades men någon eller några sådana arter kan mycket väl finnas eftersom de inte alltid dyker upp varje år med fruktkroppar. Generellt sett ser tallskogen med grövre tall längs stigen i nordvästra delen mest intressant ut.

Mot vägen i väster finns blottad sand med förekomst av bland annat myrlejonslända på sin enda kända lokal i Leksand. Delar av detta område ligger på ett privat skifte och ingår inte i inventeringsområdet men bör ändå beaktas.

På örtrik mark intill vägen flög kamgräsfjäril den 15 juni och trädgårdsborren var talrikt förekommande. Flera arter fjärilar sågs här i juli.

Övrig tallskog

De signalarter som hittades i den enahanda tallskogen var vitmosslav på en gammal fuktig låga, 0499086/67352146, och blodticka på en avkapad tall. Blodtickan är en bra indikatorart när den förekommer på gran men inte när den växer på tall (Nitare 2010). Vitmosslaven noterades i en fuktsvacka på ett gammalt dött träd. Den är i Leksand en medelgod indikatorart. Den skulle även kunna förekomma i fuktsvackan med gran i öster där det finns en del döende och döda träd.

Lövskog och fuktigare mark

I fuktigare partier växer fler kärlväxter och ormbunkar jämfört med tallskogen. I södra delen ökar lövinslaget och i sydöst finns även rena lövbestånd, dock av yngre ålder. Floran är här betydligt mer örtrik, se under objekt 1 nedan. I svackans fuktparti ner mot de stora asparna (som står precis utanför inventeringsområdet) växer strandlumner (NT), 0499327/6735021, på sin enda kända lokal i Leksands kommun. Den förekommer längs stigen .

I gransumpskogen i svackan växer garnlav (NT) med några bålar, 0499240/6735293. Här finns också en del vedlevande tickor, exempelvis violticka och klibbticka.

Fågellivet är rikast i södra och östra delen där det finns lövinslag. Där hördes i juni två eller tre sjungande grönsångare i tallskog med lövinslag och i ren lövskog. Två häckningar av större hackspett noterades liksom, gårdsmyg, korsnäbb, trädpiplärka, buskskvätta (NT) strax utanför området, grönsiska, tofsmes på flera platser, kungsfågel (VU) på två ställen, talltita, häckande talgoxe, nötväcka, rödvingetrast, grå flugsnappare, svarthätta, spillkråka (NT), gök, bofink, steglits och rödhake.

Några bilder nedan visar en del av arterna som påträffades.



Figur 16 och 17. Blodticka i närbild och från dess växtplats på en avkapad högstubbe av tall.



Figur 18. Vitmossslav växer på fuktig död ved och indikerar fukt och tillgång på död ved. Påträffad på ett ställe.



Figur 19. Garnlav (NT) i fuktig sumpskog med död ved. En mycket liten förekomst i svackan i öster. Observera att det finns död ved i bakgrunden, något som annars är ovanligt i inventeringsområdet.



Figur 20. Strandlumner (NT) växer rikligt längs stigen i områdets sydöstligaste hörn. Den är rödlistad och inte vanlig i Dalarna.



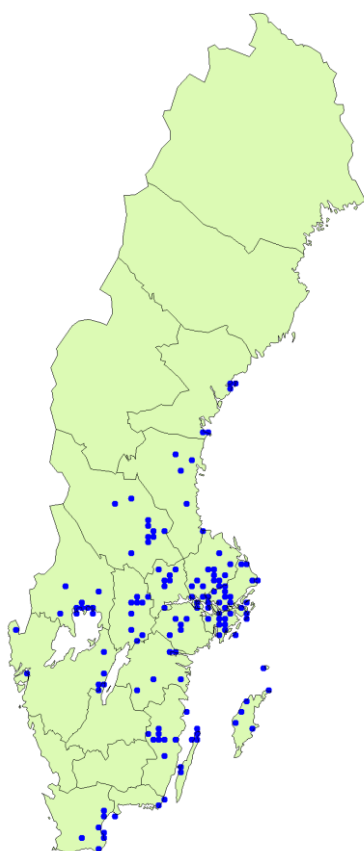
Figur 21. Kwickgräsfjäril galler soliga gläntor i fuktigare skog och sågs i gransvackan i öster.



Figur 22. Ganska typisk miljö för kwickgräsfjärilen som gillar solbelysta fläckar på ganska skuggig mark. Två fjärilar syns på bilden.



Figur 23. Myrlejonsländans fångstgropar i sandtallskogen i väster.



Figur 24. Myrlejonsländans utbredning enligt Artportalen. Den är inte vanlig i Dalarna men inte klassad som hotad eller hänsynskrävande i Rödlistan.

Äng och betesmark

Det finns en ängsmark i sydöstligaste delen av inventeringsområdet, men den ägs inte av kommunen och ingick därför inte inventeringsuppdraget.

Infrastrukturmark

Inventeringsområdet omgärdas i väster av en större väg, parkeringsplats för Sommarland samt några mindre anslutningsvägar. I övrigt finns endast uppmärkta leder i området.

Naturvärdesobjekt

Område 1

Objekt-ID: 1

Nivå: Fält

Detaljeringsgrad: Översiktlig

Naturvärdesklass: 4

Motivering: Avvikande område längs några bäckar/diken och i en fuktig svacka med förekomst av några rödlistade arter, främst strandlummer, garnlav och kungsfågel. Omväxlande område med lövskog och örtrik flora där det växer asp, gråal, rönn, hägg, klibbal och bestånd av björk.

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Växlande men främst fuktig till våt granskog och lövskog.

Naturvärdesobjektbeskrivning: Variationsrikt område. Längs svackan och bäcken växer granskog med inslag av döende och döda träd samt sumpgranskog med vitmossor. Intill bäcken finns rena lövbestånd samt inslag av klibbal. I sydöstra delen ligger en gråallund och det finns även inslag av asp. Längs en fuktig kulturskapad stig/väg växer tätört och rundsileshår samt rikligt med strandlummer (NT), 0499327/6735021. I övrigt är artsammansättningen en blandning av framför allt skogs- och ängsväxter på fuktig eller frisk mark. Några arter som noterades var exempelvis timotej, ängskavle blekstarr, kråklöver, backruta, grönstarr, kärrtistel, mossviol, blodrot, åkermynsa, fyrkantig johannesört, skogsfräken, ekbräken, hultbräken, majbräken, skogsförgätmigej, smörblomma, älgört, brudborste, tuvtåtel, trådtåg och Salix-arter. Olika arter tickor finns i området på både barrträd och lövträd, däribland sälgticka, kuddticka, fnösketicka, klibbticka, violticka och björkticka.

Datum: juni-september 2017

Utförare: Bengt Oldhammer

Utförare organisation: Mylia Natur

Projektnamn: Naturvärdesinventering Käringberget

Foto: Figur 12, 14, 15,19, 20-21, 25-30



Figur 25. Gränsen till inventeringsområdet går här vid bäcken/diket och endast gråalslunden till vänster omfattas. Aspungen till höger bör dock beaktas.



Figur 26. Örtrikt vid gråallunden. Samma plats som ovan .



Figur 27. Stigen/vägen är fuktig och där växer strandlummer. Aspträdens toppar i dungen ses i bakgrunden. Skogen längs sidorna av stigen är ung tallskog, men längre norrut vidtar bäckstråk med lövträd och granskog.



Figur 28. Backruta (bilden) växer i sydöstra inventeringsområdet tillsammans med skogsförgätmigej och åkermynnta. Ingen av dem särskilt vanlig i Leksand.



Figur 29. Rundsilesår, tätört och strandlumner växer längs stigen på mer eller mindre bar fuktig jord.



Figur 30. Grönstarr längs stigen. Misstänkta hybrider med ärtstarr noterades men undersöktes inte närmare.

Område 2

Objekt-ID: 2

Nivå: Fält

Detaljeringsgrad: Översiktlig

Naturvärdesklass: Ingen klassning i dagsläget, men kanske kan det klassas som klass 4 om man utför en svampinventering av marklevande svamp?

Motivering: Sandtallskog är en mindre vanlig miljö i Sverige och kan hysa en skyddsvärd funga ("svampflora"). Vid ett besök 5 september noterades inga rödlistade arter. Arterna är nyckfulla och flera besök under en längre tid kan behövas för erhålla resultat.

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Sandtallskog

Naturvärdesobjektbeskrivning: Sandmark med tall och inslag av flera äldre tallar.

Datum: 5 september 2017

Utförare: Bengt Oldhammer

Utförare organisation: Mylia Natur

Projektnamn: Naturvärdesinventering Karingberget

Foto: Omslag och figur 8, 23

Områdets värden för rekreation

Under inventeringen noterades flera besökare som motionerade eller rastade sina hundar. Många gick raska promenader, löptränade eller cyklade. Alla nyttjade befintliga markerade leder och flest personer sågs i södra och framförallt västra delen längs vägen. Inventeringsområdets värden för rekreation är uppenbara. Det finns några mindre stigar i området men de utnyttjas inte någon större utsträckning. Blåbärsförekomsten nyttjas troligen av en del personer under år då det finns blåbär. Att spara stigstråken vore värdefullt.

Källor

ArtDatabanken. 2015. Rödlistan 2015.

ArtDatabanken. 2015. Artportalen och artfakta från <http://artfakta.artdatabanken.se/>

Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU. Uppsala.

Nitare, J. 2010. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsen.

www.artportalen.se



Bengt Oldhammer
Stenbergsvägen 79
794 92 Orsa

bengt.oldhammer@telia.com

SKALA 1:2000



SKALA 1:2000

